

PRODUKTI ME DEFEKT

PRODUKTI ME DEFECT

Si konsumatorë presim që kur shqyrtojmë apo blejmë produkte, ata të jenë në rregull (pa defekte), të sigurtë, të përshtatshme dhe, nëse kanë ndonjë garancë, në përputhje me garancat dhe në përputhje me pritshmëritë tona reale dhe kërkesat tona të shprehura, dhe,

gjithsesi, të mos kenë mangësi të dukshme apo të shprehura. Drejtësia na mbron kur ndodhemi në rolin e konsumatorit dhe njëkohësisht në rolin e blerësit të produkteve apo mallrave në mënyra të ndryshme. Domethënë, si parakusht që të gëzojmë mbrojtjen nga fusha e të drejtës të konsumatorëve është e nevojshme që të blejmë produkte apo mallra për nevojat personale, për ne personalisht apo për familjen tonë! Këtu paraqesim disa nocione që do të na ndihmojmë të kuptojmë se jemi në marrëdhënie konsumatorësh apo kontratë kur blejmë produkte/mallra!

„Konsumatori” është çdo person fizik që furnizon mallra apo shfrytëzon shërbime për qëllimet që nuk bëjnë pjesë në kuadër të veprimtarisë të re tregtare, afariste, artizanale apo profesionale, blen për vete apo për familjen e tij. „Produkti” është malli apo sendi pavarësisht shkallës të përpunimit të tij, të dedikuar për ofertën e konsumatorëve. „Mallrat” janë çdo send i prekshëm i lëvizshëm, me përjashtim të mallrave që shiten në procedurën për ekzekutim apo janë përndryshe sipas autorizimit ligjor në pajtim me dispozitat ligjore, si dhe uji, gazi, dhe energjia elektrike që ofrohen për shitje në vëllim apo saktësi të përcaktuar saktë. „Tregtari” është person fizik apo juridik që furnizon mallra apo jep shërbime, respektivisht i ofron duke përfshirë edhe përmes subjekteve tjera të cilat veprojnë në emër të tij, apo për llogari të tij, për qëllimet e veprimtarisë të tij tregtare, afariste, artizanale, apo profesionale, pavarësisht nëse është në pronësi publike apo private. „Garanca tregtare” është detyrimi me të cilin tregtari apo prodhuesi, që të dy si garant, krahas ekzistimit të përgjegjësisë për mospërputhjen e mallrave në aspekt të dispozitave të zbatueshme, detyrohen që konsumatorit t’ia kthejnë çmimin e paguar apo ta zëvendësojnë, rregullojnë apo servisojnë mallin në çfarëdo mënyre, dhe kur malli nuk përgjigjet me specifikimet apo në çfarëdo kërkesa tjera që nuk i referohen përputhshmërisë dhe përmbahen

në garancë apo në pajtueshmërinë përkatëse të ndërlidhur që është e disponueshme para ose gjatë momentit të lidhjes të kontratës. „Prodhuesi“ është person fizik apo juridik që ka përgatitur produktin e gatshëm, personi fizik apo juridik që ka prodhuar mallin e konsumit, subjekti që ka importuar mallin e konsumit në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, si dhe personi i cili, duke shënuar në produkt emrin e tij, firmën, emrin, markën tregtare apo shenjë tjetër për të dalluar produktin, prezantohet si prodhues. „Dëmtuesi“ është ai që përgjigjet për dëmin e shkaktuar në rastet kur bëhet fjalë për produkt me defekt, dhe ky është prodhuesi. „I dëmtuari“ është ai që ka përjetuar dëmin dhe të cilit i është zvogëluar prona dhe/ose është penguar që t'i rritet apo ai të cilit i janë lënduar të drejtat personale. Në rastin tonë si dëmtues paraqitet konsumatori apo personi i tretë që ka përjetuar dëm nga produkti i me defekt.

Produktet/mallrat të cilat ofrohen për shitje apo prodhohen duhet të përmbushin **kushtet dhe standardet e produkteve të sigurta** sipas rregullave të përmbajtura në ligjin e përgjithshëm dhe ligjet e veçanta për produkte të sigurta!

Produktet/mallrat të cilat do ju shiten duhet të jenë sipas sasisë, cilësitë dhe plotësisë në përputhje me pritshmëritë tuaja të zakonshme dhe, nëse keni patur kërkesa specifike, në pajtim me specifikimin tuaj. Në të kundërt, tregtari, përgjigjet për **mospërputhshmërinë** e mallit, për mangësitë e dukshme të tij për të cilat duhet të reagoni gjatë kontrollit dhe pranimit të mallit dhe për mangësitë e padukshme të fshehta të cilat eventualisht do të paraqiten më vonë!

„Da Direktiva 2019/771 (BE) për aspektet e caktuara në lidhje me kontratat për shitje të mallrave është shpallur në “Gazetën zyrtare të BE” të 22 majit të vitit 2019 dhe shfuqizohet dhe zëvendësohet me Direktivën 1999/44 KE për shitje dhe garancë tashmë nga 1 janari i vitit 2022. Të gjithë mallrat, duke përfshirë edhe mallrat me elemente digjitale (për shembull, frigoriferi i mençur), mbajnë afatin minimal garantues prej dy vitesh (nga momenti i dërgimit). Në mënyrë shtesë, kërkuessit shpesh mbështeten në faj, qëllim, pakujdesi e skajshme apo në ligjin e dakorduar sipas ligjeve nacionale të shteteve anëtare që të parashtrojnë kërkesa për produkte me defekt.“

Në këtë broshurë bëhet fjalë për rregullat të cilat zbatohen në rast të **produktit me defekt, të cilat janë specifike**, megjithatë duhet të mbani mend se këto rregulla nuk përjashtojnë zbatimin e mundshëm të rregullave për përgjegjësi për dëmin e shkaktuar me sendin e rrezikshëm dhe veprimtarinë e dëmshme, si dhe rregullat për përgjegjësi për mangësitë materiale të sendit (mospërputhshmëri) dhe të gjithë rregullave tjera të përgjegjësisë kontraktuese dhe jashtëkontraktuese për dëmin e shkaktuar.

Instrumenti kryesor ligjvënës i cili i referohet përgjegjësisë për produktet në nivel të BE dhe Direktiva 85/374/BEE për përgjegjësi për produktet me defekte (Direktiva për përgjegjësi për produkte). Direktiva për përgjegjësi për produkte është miratuar në vitin 1985 dhe vendos regjimin për përgjegjësi pa faj në nivel të BE dhe gjykatat e tyre nacionale e zbatojnë në pajtueshmëri me ligjet e brendshme relevante.

Futja e Direktivës për përgjegjësi për produktet është kontraverse në kohën e miratimit të saj. Pas më shumë se 25 viteve të të menduarit dhe debatit, zbatimi i saj është pranuar relativisht mirë nga të gjithë anët, edhe nga tregtarët edhe nga konsumatorët.

Direktiva për përgjegjësi për produktet në mënyrë eksplicite lë disa pyetje të legjislacionit nacional të vendeve-anëtare, duke përfshirë edhe këtë:

- Zbatimin e mbrojtjes nga rreziku i zhvilluar.
- Futjen e kufirit të lartë për dëmet që rezultojnë me vdekje apo lëndim personal nga produktet e identifikuara.
- Kthimi i dëmit jomaterial.

A e keni ditur?

Përgjegjësia për produktin me defekt si kërkesë e veçantë për dëmshpërblim, në hapësirat tona në vendet në të cilat është zbatuar Ligji për marrëdhëniet obligative të RSFJ nga viti 1978, ishte rregulluar shtatë vite të plota para Direktivës 85/374/BEE. Falë konceptit modern të LMO të vitit 1978, RSFJ ishte vendi i parë në Evropë në të cilin është rregulluar përgjegjësia jashtëkontraktuese për produktin me defekt që i referohet të gjithë produkteve, si dhe rregulla e parë e cila në mënyrë shprehimore me ligj të këtij lloji të përgjegjësisë në nivel global kur do të përjashtohet § 402.A Restatementa (Second) on Torts, si kuazi-kodifikim specifik i të drejtës amerikane.

Sipas Ligjit për marrëdhëniet obligative¹ që është i vlefshëm në shtetin tonë, prodhuesi që do të lëshojë në qarkullim produktin përgjigjet për dëmin e shkaktuar nga defekti i këtij produkti, pavarësisht fajit të tij. Faji ekziston kur dëmtuesi shkakton dëm me qëllim apo me pakujdesi (të skajshme, të zakonshme apo shkallë tjetër të pakujdesisë të paraparë me ligj). Kjo do të thotë se në rast të produktit me defekt, nuk bëhet fjalë për përgjegjësi subjektive, por objektive për dëmin e shkaktuar.

● **Çfarë dëmi kompenzohet kur dëmi është shkaktuar nga produkti me defekt?**

Dëmi mund të jetë material dhe jomaterial! Dëmi material paraqet zvogëlimin e dëmit të dikujt dhe ky është dëm i thjeshtë. Dëmi material mund të jetë edhe parandalimi që prona e dikujt të rritet dhe kjo paraqet lëshimin e e përfitimit. Dëmi jomaterial paraqet lëndimin e të drejtave

1) Ligji për marrëdhënie obligative "Gz. zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.18/01, 78/01, 04/02, 59/02, 05/03, 84/08, 81/09, 161/09, 23/13 dhe 123/13, në tekstin e mëposhtëm LMO

personale. Si të drejta personale nënkuptohen e drejta e jetës, shëndetit trupor dhe shpirtëror, nderi, autoriteti, dinjiteti, emri personal, privatësia e jetës personale dhe familjare, liria, krijimtaria intelektuale dhe të drejtat tjera personale.

Dispozitat për përgjegjësi për dëmin e shkaktuar nga produkti me defekt zbatohen në përgjegjësinë për dëmin material të shkaktuar me: vdekje apo lëndim trupor; shkatërrim apo dëmtim të sendit të ndryshëm nga vetë produkti me defekt, nëse bëhet fjalë për lloj të tillë të sendit që zakonisht dedikohet për përdorim personal apo konsum apo nëse ky send është shfrytëzuar nga ana e të dëmtuarit kryesisht për përdorim personal apo konsum.

● *Cili dëm material kompenzohet në rast të vdekjes apo lëndimit të trupit?*

Ai që do të shkaktojë vdekjen e dikujt tjetër është i detyruar që të kompenzojë shpenzimet e rregullta për varrimin e tij. Ai është i detyruar që të kompenzojë edhe shpenzimet për shërimin e tij nga lëndimet e marra dhe shpenzimet tjera të nevojshme në lidhje me shërimin, si dhe përfitimin e humbur për shkak të paaftësisë për punë.

Personi që ka mbajtur personin që ka ndërruar jetë apo e ka ndihmuar rregullisht, si dhe atë që sipas ligjit ka patur të drejtë të kërkojë mbajtjen nga personi që ka ndërruar jetë, ka të drejtë në kompenzim të dëmit që ka përjetuar me humbjen e mbajtjes, respektivisht ndihmës. Ky dëm kompenzohet duke paguar shumën në para vlera e të cilës matet duke marrë parasysh të gjithë rrethanat e rastit, e që nuk mund të jetë më e madhe nga ajo që i dëmtuari do ta merrte nëse personi që ka humbur jetën do të mbeste gjallë.

Ai që tjetrit do i shkaktojë lëndim trupor apo do ja prishte shëndetin, është i detyruar që të kompenzojë shpenzimet rreth shërimit dhe shpenzimet tjera të nevojshme në lidhje me të, si dhe përfitimin e humbur për shkak të paaftësisë për punë gjatë shërimit.

Nëse i lënduari për shkak të paaftësisë të tërësishme apo të tërësishme për punë ka humbur përfitimin, apo nevojat i janë rritur në mënyrë të përhershme, apo mundësitë për zhvillimin dhe avancimin e tij të mëtutjeshëm janë shkatërruar apo zvogëluar, personi përgjegjës është i detyruar që të paguajë të dëmtuarit shumën e caktuar në para, si kompenzim për atë dëm.

Gjykata mundet, me kërkesë të të dëmtuarit, në të ardhmen të rrisë këtë shumë, dhe mundet me kërkesë të të dëmtuarit ta zvogëlojë apo anulojë, nëse në mënyrë jo domethënëse ndryshohen rrethanat që gjykata i ka marrë parasysh gjatë marrjes të vendimit të mëparshëm.

E drejta në kompenzimin e dëmit në formë të pagesës respektivisht qerasë në para për shkak të vdekjes të personit të afërt apo për shkak të lëndimit trupor apo dëmtimit të shëndetit nuk mund të përcillet mbi personin tjetër.

Shumat e arritura të kompensimit mund të transferohen mbi personin tjetër nëse shuma e kompensimit është përcaktuar me marrëveshje me shkrim të palëve apo me vendim të plotëfuqishëm gjyqësor.

Ekziston kufizimi i caktuar në aspekt të asaj se kompenzohet dëmi material që nuk tejkalon vlerën prej 500 eurosh në kundërvlerë në denarë! Nëse dëmi është më i vogël, vendoset sipas rregullave të përgjithshme për dëmin e shkaktuar!

Dispozita ligjore e ilustron këtë kështu:

I dëmtuari **ka të drejtë në kompensim të dëmit material** sipas dispozitave për përgjegjësi të dëmit nga produkti me defekt, **vetëm për dëmin që tejkalon 500,00 euro në kundërvlerë në denarë** sipas kursit të mesëm të Bankës popullore të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

● ***A ka i dëmtuari të drejtë në kompensim të dëmit jomaterial?***

I dëmtuari ka të drejtë në kompensim të dëmit jomaterial të shkaktuar nga produkti me defekt në pajtim me dispozitat e Ligjit për marrëdhëniet obligative.

Në shumën e kompensimit të dëmit material të shkaktuar me vdekjen apo lëndimin e trupit në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat e Ligjit për marrëdhënie obligative për kompensim të dëmit material në rast të vdekjes, lëndimit trupor dhe dëmtimit të shëndetit.

Në dëmin e shkaktuar nga fatkeqësia nukleare zbatohen dispozitat e përgjithshme nga Ligji për marrëdhëniet obligative për përgjegjësi për dëmin e shkaktuar, respektivisht dispozitat nga marrëveshjet përkatëse ndërkombëtare dhe marrëveshjet e ratifikuara në pajtim me Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

● ***Kush paraqitet në rolin e të dëmtuarit?***

Përgjegjësia për dëmin e shkaktuar nga produkti me defekt është përgjegjësi objektive delikate, dhe si i dëmtuar mund të paraqitet blerësi i fundit i produktit, por ky mund të jetë edhe personi të cilit blerësi i ka besuar produktin, por edhe personi i tretë të cilit produkti apo malli me defekt i kanë bërë dëm dhe kur nuk e ka shfrytëzuar drejtëpërdrejtë apo ka ardhur në kontakt me produktin e tillë rastësisht.

● ***Kush dëshmon se dëmi është shkaktuar nga produkti me defekt?***

I dëmtuari duhet të dëshmojë defektin e produktit, dëmit të shkaktuar, si dhe lidhjen shkak-pasojë (kauzale) ndërmjet defektit të produktit dhe dëmit të shkaktuar.

Gjykata e drejtësisë e Bashkimit Evropian (GJDBE) ka vendosur se, për produktet e caktuara, niveli i sigurisë që konsumatori ka të drejtë të presë duhet të konsiderohet si veçanërisht i lartë për shkak të funksionit të lindur të produktit, rrezikut të shfrytëzuesit të zakonshëm dhe potencialit të tij të jashtëzakonshëm për dëmtim që paraqet produkti (Boston Scientific Medizintechnik GmbH v AOK Sachsen-Anhalt – Die Gesundheitskasse (Case C-503/13) EU:C:2015:148 и Betriebskrankenkasse RWE (Case C-504/13) . СПЕУ, gjithashtu, ka përfunduar se për produkte të tilla, ku është zbuluar se produktet të cilat i takojnë grupit të njëjtë apo janë pjesë e serisë të njëjtë të produktit kanë defekt potencial, mund të ekzistojë mundësia që çdo produkt që i takon atij grupi të klasifikohet si me defekt, pa mundur që të dëshmojë se produkti në fjalë me të vërtetë ka defekt të tillë. Në Boston Scientific, produktet për të cilat bëhet fjalë ishin pejsmejker dhe kardioverter defibrilator

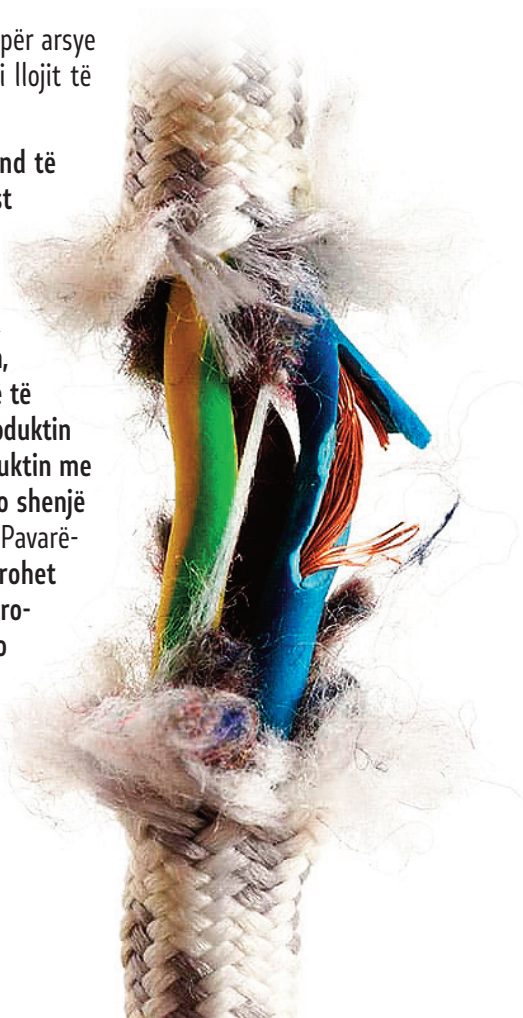
● *Kur produkti është me defekt?*

Produkti është me defekt kur, duke marrë parasysh të gjithë rrethanat, duke përfshirë: a) prezantimin e produktit; b) dedikimin për të cilin në mënyrë të arsyeshme mund të pritet se produkti do të shfrytëzohej dhe c) data e lëshimit të produktit në qarkullim, **nuk jep siguri e cila mund të pritet nga produktet e tilla.**

Produkti i vënë në qarkullim nuk llogaritet si me defekt për arsye se në vazhdimësi është lëshuar në qarkullim produkti i llojit të njëjtë me cilësi të përmirësuar.

Për produktin me defekt përgjigjet prodhuesi! Cili mund të llogaritet se është prodhues? Cili është dëmtuesi në rast të shkakut të dëmit nga produkti me defekt?

Si prodhues, në aspekt të dispozitave për përgjegjësi prej dëmit nga produkti me defekt, llogaritet edhe personi fizik edhe personi juridik që ka përgatitur produkt të gatshëm, subjekti që ka prodhuar apo ka përgatitur çfarëdo lëndë të parë apo që ka qënë pjesë përbërëse e inkorporuar në produktin e gatshëm, si dhe i cili subjekt i cili duke shënuar produktin me emrin e tij, firmën, emrin, markën tregtare apo çfarëdo shenjë tjetër për dallimin e produktit, prezantohet si prodhues. Pavarësisht të përgjegjësisë të prodhuesit, si prodhues konsiderohet edhe subjekti i cili në territorin e shtetit ka importuar produktin për shkak të shitjes, dhënies me qera, lizingut apo çfarëdo lloji të vënies në dispozicion të produktit në qarkullim. Nëse nuk është e mundur që të vërtetohet se kush është prodhuesi, si i tillë konsiderohet çdo person fizik dhe juridik që realizon furnizimin e produktit apo e vendos në qarkullim, përveç nëse në afat të ar-

syeshëm nuk e njofton të dëmtuarin për atë se kush është prodhuesi apo kush është subjekti që ka furnizuar produktin.

Për produktet e importuara dhe kur nuk mund të vërtetohet se cili subjekt ka importuar produktin, dhe atëherë kur emri, firma apo emri i prodhuesit janë të shënuara te produkti, për prodhues konsiderohet çdo person fizik dhe juridik që bën furnizimin e produktit apo e vendos në qarkullim, përveç nëse në afat të arsyeshëm nuk e njofton të dëmtuarin për atë se kush është prodhuesi apo kush është subjekti prej të cilit ka furnizuar produktin.

Kur dy apo më shumë persona janë përgjegjës për dëmin e shkaktuar nga produkti me defekt, përgjegjësia e tyre është solidare. I dëmtuari mund të kërkojë kompensim të plotë nga cilido prej dëmtuesve solidarë!

● ***A mundet dhe kur mundet prodhuesi të lirohet nga përgjegjësia për dëmin e shkaktuar?***

Prodhuesi lirohet nga përgjegjësia për dëmin e shkaktuar nëse dëshmohet se: 1) nuk e ka lëshuar produktin në qarkullim; 2) ose, duke marrë parasysh rrethanat e rastit, ka gjasa që parregullsia respektivisht defekti që ka shkaktuar dëmin nuk ka ekzistuar kur ai ka lëshuar produktin në qarkullim apo se defekti është paraqitur më vonë; 3) ose produktin nuk e ka përgatitur për shitje apo çfarëdo lloj të shpërndarjes me qëllim ekonomik, as që ka prodhuar apo shpërndarë gjatë veprimtarive të tyre afariste; 4) apo, se, defekti i produktit ka të bëjë me atë se produkti është prodhuar dhe lëshuar në qarkullim, në pajtim me dispozitat të cilat janë të rregulluara në aktet e veçanta për ata produkte; apo gjendja e shkencës dhe njohurisë teknike, në momentin e vënies të produktit të qarkullim, nuk ka mundësuar zbulimin e defektit; apo në rast të prodhimit të pjesës përbërëse, defekti mund t'i përshkruhet dizajnit të produktit në të cilin është inkorporuar ajo pjesë përbërëse e udhëzimeve të dhëna nga prodhuesi i produktit.

● ***Kur mund të zvogëlohet përgjegjësia për dëmin e prodhuesit?***

Përgjegjësia për dëmin e prodhuesit zvogëlohet apo prodhuesi lirohet nga përgjegjësia nëse dëshmohet se, duke patur parasysh të gjithë rrethanat e rastit, dëmi është shkaktuar ekskluzivisht për shkak të fajit të të dëmtuarit apo personi për të cilën përgjigjet i dëmtuari, të cilën prodhuesi nuk mund të parashohë dhe pasojat e të cilës nuk ka mundur t'i shmang apo largojë.

Prodhuesi lirohet pjesërisht nga përgjegjësia për dëmin e shkaktuar nëse dëshmohet se, duke marrë parasysh të gjithë rrethanat e rastit, për dëmin e shkaktuar, krahas defektit të produktit ka kontribuar edhe faji i të dëmtuarit apo personit për të cilin ai përgjigjet, të cilën prodhuesi nuk ka patur mundësi ta parashohë dhe pasojat e të cilës nuk ka mundur t'i shmang apo largojë.

Kur për paraqitjen e dëmit, krahas defektit të produktit ka kontribuar edhe personi i tretë, ai do i përgjigjet të dëmtuarit në mënyrë solide me prodhuesin.

Klauzolat për përjashtimin paraprak apo kufizimin e përgjegjësisë për produktin e me defekt janë të pavlefshme.

Përgjegjësia e prodhuesit në lidhje me të dëmtuarin, në pajtim me këtë Ligj, nuk mundet paraprakisht me marrëveshje të përjashtohet apo të kufizohet. Çdo marrëveshje e lidhur në kundërshtim me këtë është e pavlefshme.

● ***Për sa kohë vjetërsohen kërkesat për kompensim të dëmit nga produkti me defekt?***

Kërkesa për kompensimin e dëmit të shkaktuar nga produkti me defekt vjetërohet në afat **prej tre vitesh** nga dita kur i dëmtuari ka kuptuar apo në mënyrë të arsyeshme është dashur të kuptojë për dëmin, për defektin e produktit dhe për subjektin që është prodhues (afat subjektiv nga të kuptuarit e rrethanave).

Në aspekt të ndalimit apo ndërprerjes të vjetërsimit, në mënyrë përkatëse zbatohen rregullat nga Ligji për marrëdhëniet obligative.

Kërkesa për kompensimin e dëmit të shkaktuar nga produkti me defekt **pushon me kalimin e afatit prej dhjetë vitesh**, llogaritur nga dita e futjes të tij në qarkullim (afati objektiv) përveç nëse para kalimit të këtij afati është ndërprerë vjetërsia për shkak të inicimit të procedurës para gjykatës apo organit tjetër kompetent për vërtetimin apo realizimin e kërkesës për kompensimin e dëmit.

Per këshilla shtesë në lidhje me të drejtat Tuaja si konsumatorë, mund të drejtoheni tek Organizata konsumatorëve të Maqedonisë- OKM- Shkup, tel 02/3179 592

ose nëpërmjet ueb-faqes <https://opm.org.mk/>

E-mail: sovetuvanja@opm.org.mk